

Language Psychology and Female Gender Roles Concerning Expressive Verses of Female Poets

Zahra Ismail Yan Azari¹, Narges Oskoui^{2*}, Hossein Dadashi³

1. PhD student, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.

2. Associate Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.

Citation: Ismail Yan Azari, Z., Oskoui, N., & Dadashi, H. (2023). Language psychology and female gender roles concerning expressive verses of female poets. *Journal of Woman Cultural Psychology*, 15(57), 45-61.

<https://doi.org/10.22034/jwcp.2023.706734>

20.1001.1.29811287.1402.15.57.4.1

ARTICLE INFO

Received: 14.07.2023

Accepted: 09.09.2023

Corresponding Author:
Narges Oskoui

Email:
n.oskooi@bonabiau.ac.ir

Keywords:

Language psychology
Female gender roles
Expressive verses

Abstract

The purpose of this research was to analyze and interpret the gender roles reflected in expressive verses of female poets. The statistical universe of the research included the expressive verses of female poets. The sample embraced expressive verses of Simin Behbahani, Forough Farrokhzad, Sepideh Kashani and Tahereh Safarzadeh. The combined research method was descriptive-comparative-analytical-statistical.) The data collection promoted through the library method. The results indicated that the analysis and interpretation of the gender roles reflected in the expressive verses text of female poets were based on the theory of Sandra Bem's gender glasses. By describing 20 strong attributes for women in gender roles, she provided a model for determining the extent of women's belief in the identity and gender labels that culture and power have favored and designed for them. Significant signs of the narrator's mental image of her "I" were manifested in the expressive verses language context, which could draw and complete the author's identity-gender scheme for psychological research. The results also showed that the words according to women's moods in expressive verses manifested women's deep sensory-emotional signs and their commitment to the world (others, nature, society). Women were warm and sensitive to the needs of "others". Sadness, acceptance of fate, inferiority, resorting to religious beliefs and sometimes superstitions to save from personal and collective troubles, commitment to perform socio-cultural rituals and being submissive were the main identity-gender characteristics of women. Simple and brief sentences in women's poetry expressed characteristics such as lack of openness, being brief, accepting and not criticizing or demanding rights from women.

Extended abstract

Introduction: Sandra Bem created a great revolution in the psychology of gender with her theory of The Lenses of Gender. Sandra Bem's Sex Role Inventory showed her in-depth study of gender roles, gender labels, and their impact and interactions with culture and society. The list designed by Bam includes 20 strong feminine adjectives, 20 strong masculine adjectives and 20 neutral adjectives. The strength of masculine or feminine traits is determined by society and authoritative discourses. In this way, Bam and her supporters determined gender identity based on social definitions and considered it changeable. The identity of each person is manifested in the form of gender identity under the influence of factors such as cultural and social constructions (Bem, 1981). Therefore, due to the dependence of gender roles on society and culture, the values of gender identity are not constant and change from one age to another and from one society and culture to another society and culture. Masculinity and femininity are not fixed and will be affected. In the way of gender identity formation, which starts from childhood and is completed in youth (Sapiro, 1986) by cultural components, a person faces two major processes. One of these two processes, in the form of pre-determined gender stereotypes, in the path of the contracted person, these labels include features such as: empathy, loyalty, sadness, etc. are classified as feminine traits; And roles such as: forcefulness, analysis, self-reliance, etc. are usually considered male traits, and traits such as: honesty, intimacy, friendship, etc. are assumed to be neutral (Bem, 1981). In the second process, which is the product of examining the cultural glasses of the society, a person is faced with a culture that transmits meta-messages according to the type of cultural glasses of a male-centered society, a society that has a bipolar view of gender, and a culture that believes in biological authenticity in the face of social realities. Therefore the purpose of this research was to analyze and interpret the gender roles reflected in expressive verses of female poets.

Method: The statistical universe of the research included the expressive verses of female poets. The sample embraced expressive verses of Simin Behbahani, Forough Farrokhzad, Sepideh Kashani and Tahereh Safarzadeh. The combined research method was descriptive-comparative-analytical-statistical.) The data collection promoted through the library method.

Results: The results indicated that the analysis and interpretation of the gender roles reflected in the expressive verses text of female poets were based on the theory of Sandra Bem's gender glasses. By describing 20 strong attributes for women in gender roles, she provided a model for determining the extent of women's belief in the identity and gender labels that culture and power have favored and designed for them. Significant signs of the narrator's mental image of her "I" were manifested in the expressive verses language context, which could draw and complete the author's identity-gender scheme for psychological research. The results also showed that the words according to women's moods in expressive verses manifested women's deep sensory-emotional signs and their commitment to the world (others, nature, society). Women were warm and sensitive to the needs of "others". Sadness, acceptance of fate, inferiority, resorting to religious beliefs and sometimes superstitions to save from personal and collective troubles, commitment to perform socio-cultural rituals and being submissive were the main identity-gender characteristics of women. Simple and brief sentences in women's poetry expressed

characteristics such as lack of openness, being brief, accepting and not criticizing or demanding rights from women.

Conclusion: Based on the Bem Sex Role the following results were obtained from the examination and comparison of language and gender roles in terms of female poets: in the field of vocabulary, the acceptance of feminine attributes and roles in the linguistic context was dominant and indicative; while in the section describing time and describing place, along with the acceptance and certainty of the traits reflected in the present according to the Bem theory, there was also an objection and criticism to the current socio-cultural situation; and in the use of flowers/colors, it was obvious that women used a wider range of flowers/colors and objects related to the kitchen, clothes, and toys. which indicated the acceptance of female gender roles and the internalization of these roles; whereas in the area of syntactic construction: the form of women's sentences often tended to imperative and wishful sentences, which were signs of strong female roles, and non-expressive traits, politeness and reliance on "others" are established in the female personality scheme. Also, women have reflected adherence to standard language (cultural and social commitment) with short, simple and discrete sentences. Another characteristic of syntax in women's poetry was the abundance of interrogative sentences, which indicated an emotional, compassionate, questioning, committed and interested in participation in women; when finally in the investigation of women's speech actions, the frequency of persuasive and emotional actions, once again represents the acceptance of gender roles favored by culture and authoritative discourse on the part of women.

Author Contributions: Zahra Ismail Yan Azari: brainstorming about the topic, guidance for collecting data, content analysis, submitting and editing the article; Dr. Narges Oskoui: overall framework design, cooperating in content analysis and corresponding author; Hossein Dadashi: collecting data and compiling primary content.

Acknowledgments: We would like to thank all the people who guided and helped us along this path.

Conflicts of Interest: The authors declared there is not any conflict of interests in the research.

Funding: A specific financial source such as a specific organization did not financially support this research.

<https://doi.org/10.22034/jwcp.2023.706734>

20.1001.1.29811287.1402.15.57.4.1

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۱۸

روان‌شناسی زبان و نقش‌های جنسیتی زنانه در حسب‌حال‌های شاعران زن

زهرا اسمعیلیان آذری^۱، نرگس اسکویی^{۲*}، حسین داداشی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.
۲. دانشیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.
۳. استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی روان‌شناسی زبان و نقش جنسیتی زنانه در حسب‌حال‌های شاعران زن می‌باشد. جامعه پژوهش، حسب‌حال‌های منظوم شاعران زن بود. نمونه پژوهش، اشعار مرتبط با حسب‌حال اشعار سیمین بهبهانی، فروغ فرخزاد، سپیده کاشانی و طاهره صفارزاده بود. روش پژوهش ترکیبی (توصیفی، تحلیل قیاسی، آماری) بود. برای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. داده‌های به دست آمده نشان داد، تحلیل و تفسیر نقش‌های جنسیتی انعکاس یافته در متن حسب‌حال‌های شاعران زن، بر اساس نظریهٔ عینک جنسیتی ساندرابم بوده است و با شرح اوصاف ۲۰ گانهٔ قوی برای زنان در نقش‌های جنسیتی، الگویی را برای تعیین میزان باورداشت زنان به هویت و برجسب‌های جنسیتی که فرهنگ و قدرت برای آنان پسندیده و طراحی نموده است در اختیار قرار می‌دهد. نشانه‌های معنی‌داری از تصویر ذهنی راوی از «هن» او، در بافت زبانی حسب‌حال تجلی می‌یابد که می‌تواند طرح‌وارهٔ هویتی-جنسیتی مؤلف را برای تحقیقات روان‌شناختی ترسیم و تکمیل نماید. هم‌چنین نتایج نشان داد که واژگان در حسب‌حال‌های زنان، نشانه‌های حسی-عاطفی عمیق زنان و تعهد آنان در مقابل جهان (دیگری، طبیعت، جامعه) را نشان می‌دهد. زنان در برابر نیازهای «دیگری» خونگرم و حساس هستند. غم و اندوه، پذیرش سرنوشت، فرودستی، توسل به باورهای مذهبی و بعضاً اعتقادات خرافی برای نجات از گرفتاری‌های شخصی و جمعی، تعهد در انجام رسومات اجتماعی-فرهنگی و مطیع بودن، به‌عنوان ویژگی‌های اصلی هویتی-جنسیتی زنان نمود دارد. جملات ساده و کوتاه در شعر زنان، بیان‌گر ویژگی‌هایی چون عدم صراحت، کوتاه آمدن، پذیرش و عدم انتقاد یا مطالبهٔ حق از سوی زنان است.

کلیدواژگان: روان‌شناسی زبان، نقش جنسیتی زنانه، حسب‌حال‌های شاعران.

مقدمه

ساندار بَم (Sandra Bem) با نظریهٔ عینک جنسیتی (The Lenses Of Gender) خود انقلاب عظیمی را در روان‌شناسی جنسیت ایجاد کرد. فهرست نقش‌های جنسیتی ساندر بَم (Bem Sex Role Inventory) نشان‌گر بررسی عمیق وی دربارهٔ نقش‌های جنسیتی، برچسب‌های جنسیتی و تأثیر و تأثرات متقابل آن با فرهنگ و جامعه است. فهرست طراحی شده توسط بَم، شامل ۲۰ صفت زنانه قوی، ۲۰ صفت مردانه قوی و ۲۰ صفت خنثی است. قوی بودن صفات مردانه یا زنانه را پسند جامعه و گفتمان‌های اقتداری تعیین می‌کند. بدین ترتیب بَم و موافقان‌اش، هویت جنسیتی را بر اساس تعاریف اجتماعی تعیین می‌کنند و آن را قابل تغییر می‌دانند. هویت هر شخص، تحت تأثیر عواملی مانند: بساخت‌های فرهنگی، اجتماعی،... در قالب هویت جنسیتی، تجلی می‌یابد (Bem, 1981). بنابراین به دلیل وابستگی نقش‌های جنسیتی به اجتماع و فرهنگ، ارزش‌های هویت جنسیتی نیز به تبع آن ثابت نبوده و از عصری به عصر دیگر و از اجتماع و فرهنگی نسبت به اجتماع و فرهنگی دیگر تغییر می‌کند که در این میان، میزان شدت و ضعف صفات در قالب مردانگی و زنانگی نیز ثابت نبوده و متأثر خواهد شد. در مسیر شکل‌گیری هویت جنسیتی، که از کودکی شروع شده و در جوانی تکمیل می‌شود (Sapiro, 1986) توسط مؤلفه‌های فرهنگی، شخص با دو فرایند عمده روبرو است. یکی از این دو فرایند، به صورت قالب و کلیشه‌های جنسیتی که از قبل تعیین شده، در مسیر شخص قرار داد، این برچسب‌ها شامل ویژگی‌هایی مانند: هم‌دلی، وفاداری، غم‌خواری و... به عنوان صفات زنانه طبقه‌بندی می‌شود؛ و نقش‌هایی مانند: زورمندی، تحلیل‌گری، اتکا به خود و... نوعاً صفات مردانه انگاشته می‌شود و صفاتی مانند: صداقت، صمیمیت و دوستی و... به صورت خنثی فرض گرفته می‌شود (Bem, 1981). در فرایند دوم که محصول بررسی عینک فرهنگی اجتماع است، شخص با فرهنگی روبرو است که انتقال فرایم با توجه به نوع عینک فرهنگی جامعه مرد محور، و فرهنگی که به اصالت زیست‌شناختی اعتقاد دارند در مواجهه با واقعیات اجتماعی صورت می‌گیرد. هویت جنسیتی، با من فرد و تصویر ذهنی وی از خویش مرتبط است که در این رهگذر، امکان عدم تناسب جنس زیستی (زن بودن/مرد بودن) و جنسیت/نقش‌های اجتماعی (هویت جنسیتی) (زنانگی/مردانگی) به وجود خواهد آمد (Jett, 1998). هویت جنسیتی، موضع‌گیری خود فردی راوی را در برابر انواع عوامل بیرونی/اجتماعی وی، در زمان و مکان زیستی‌اش را در هر دو حالت موافق یا مخالف، رمزگشایی می‌کند. علاوه بر این، نوع و چگونگی (هم‌سو/غیرهم‌سو بودن با سایر عوامل/نهادهای اجتماعی) اجرای نقش‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، توسط راوی را بازتاب می‌دهد (Bem, 1981).

حساب‌حال از جمله انواع ادبی است که راوی، من خود را از طریق کنش‌های واقعی خویش در طول تجربهٔ زیستی فردی بازتاب می‌دهد. تجربیاتی که یا از طریق برون‌ریزی احساسات فردی از نوستالژی و حسرت دوران کودکی، دوران جوانی، دوران پیری، دوران بیماری،... به صورت تک‌گویی، بازتاب می‌شود و یا در تقابل با سایر محرک‌های اجتماعی مانند عواطف و دوری از فرزند، دوری از همسر، مرگ همسر و فرزند و فراق همسر و... انتقال عواطف، انعکاس می‌یابد. در این نوع اشعار، دیدگاه‌ها و نقش‌های از پیش تعیین‌شدهٔ جنسیتی و تبعات آن در روح و جسم شاعر که در کنش‌ها و رفتارهای او تجلی می‌یابد به زبان ادبی روایت می‌شود؛ زیرا هم‌چنان که گفته شد، جنسیت بیش از آن که عاملی طبیعی و فطری باشد، برساخته‌ای فرهنگی و اجتماعی است که می‌تواند به عنوان یکی از محرک‌های درونی یا کنترل‌گرهای مهم بر رفتارهای مختلف در رفتارشناسی انسان و از جمله آفرینش‌گری‌های شهودی و بازنمایی‌هایی زیبایی‌شناسانه وی مطرح و تحلیل شود. وضوح و صراحت تصاویر در حساب‌حال‌هایی که شاعر روایت‌گر آن است، علاوه بر آن که در مخاطب به‌ویژه مخاطبی که موقعیت فرهنگی اجتماعی مشابه زیست، این خود روایی را تجربه کرده است هم‌ذات‌پنداری قوی ایجاد می‌کند، امکان مطالعه در تأثیر انواع عوامل هویت مؤلف، نظیر جنسیت وی را در این نوع شعر فراهم می‌آورد. حساب‌حال‌ها، روایات واقع‌گرایانهٔ شاعرانی است که به بازگویی تجربهٔ زیستهٔ خود از فرایندهای متنوع و پیچیدهٔ زیستی انسانی اجتماعی می‌پردازند و جهان را از نظرگاه باورهای کنشی و ارزشی «خود» برای مخاطب بازنمایی می‌کنند. بازنمایی هویت فردی، فرایندی پیچیده و چندمرحله‌ای است که در افراد مختلف، با تظاهرات متفاوت ظهور می‌یابد و عواملی چند از جمله جنسیت که برساخته‌ای فرهنگی-

اجتماعی است، در کنترل و اثرگذاری بر آفرینش بازنمایانه و زیبایی‌شناسانه اثرگذار است. (Kazemzadeh 2010) در پایان‌نامه «حسب‌حال‌سرایی در ادبیات فارسی تحلیل حسب‌حال‌های چند تن از شاعران بزرگ»، حسب‌حال را گونه‌ای اصلی و غنی از ادب غنایی معرفی نموده‌اند که زیرگونه‌های بسیاری دارد، نظیر: حبسیه، شکوائیه، مرثیه و...؛ به عقیده مؤلفان حسب‌حال نمود عینی و حقیقی شاعر است و «من» وی را جاودانه می‌سازد. (Zulfiqar Khani 2018) در مقاله «بازتاب بن‌مایه‌های اعتراف و حسب‌حال در شعر انگلیسی و فارسی: بررسی سروده‌هایی از رابرت لوول و سهراب سپهری»، ضمن معرفی گونه شعر انگلیسی «اعتراف»، ویژگی‌های مشابه آن را با حسب‌حال‌سرایی فارسی تبیین نموده‌اند؛ خصیصه‌هایی چون: بیان آشکار احساسات و احوالات درونی، بازتاب آرزوها و آمال شاعر، اشاره به حریم‌های فردی و خانوادگی، به‌کارگیری اسامی و نام‌های خاص مکان، زمان و اشخاص، بهره‌گیری از زبان ساده و بی‌پیرایه، حقیقت‌نمایی و جلب اعتماد خواننده (Nasiri & Baba Safari 2015) در مقاله «غم و اندوه در حسب‌حال‌های شاعران معاصر»، یکی از مؤلفه‌های اصلی حسب‌حال‌سرایی فارسی را بیان غم و اندوه و حسرت عمیق شاعر دانسته‌اند. هم‌آن‌گونه که ذکر گردید؛ حسب‌حال‌سرایی به‌عنوان یکی از موثرترین و عاطفی‌ترین گونه در میان گونه‌های غنایی، همواره از جنبه‌های مختلف نظیر پژوهش‌های تاریخی، بررسی‌های زیبایی‌شناسانه و بلاغی و همچنین انواع مطالعات میان‌رشته‌ای هم‌چون تحلیل‌های روان‌شناختی، مطالعات فرهنگی و پژوهش‌های جامعه‌شناسانه مورد توجه محققان و پژوهشگران بوده است؛ اما در میان این پژوهش‌ها، اثری که با تکیه بر هویت جنسیتی، به بررسی حسب‌حال‌سرایی شخصی فارسی پردازد، به دست نیامد؛ بنابراین تحقیق حاضر هم به جهت تحلیل حسب‌حال‌سرایی در شعر فارسی با رویکرد متغیر جنسیت و هم‌چنین به جهت توجه و تحلیل مقایسه‌ای متغیر جنسیت در تحلیل حوزه‌های واژگان، ساخت دستوری و کنش‌های گفتاری این‌گونه از اشعار، پژوهشی نوآورانه و ضروری در ساحت حسب‌حال‌سرایی به شمار می‌آید. لذا هدف پژوهش حاضر، روان‌شناسی زبان و نقش جنسیتی زنانه در حسب‌حال‌های شاعران زن می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش، ترکیبی (توصیفی، تحلیل قیاسی، آماری) است. جامعه پژوهش، شامل حسب‌حال‌های منظوم شاعران زن بود. نمونه پژوهش، اشعار مرتبط با حسب‌حال‌های سیمین بهبهانی، فروغ فرخزاد، سپیده کاشانی و طاهره صفارزاده بود.

روش اجرا

در این پژوهش، نخست نموده‌های جنسیتی زنانه، بر اساس نقش‌های جنسیتی ساندرابم (BSRI)، در حسب‌حال‌های شاعران زن به روش کتابخانه‌ای جستجو و استخراج شد. اطلاعات به‌دست آمده در جداول و نمودارها تنظیم و طبقه‌بندی شد و پس از آن، داده‌های کمی، بر اساس دیدگاه‌های ساندرابم در روان‌شناسی جنسیت، به روش توصیفی و تحلیل قیاسی انجام شد.

یافته‌ها

نظریات ساندرابم در حوزه روان‌شناسی جنسیت، بر این فرض استوار است که کودکان در طول کودکی مطالبی را درباره جنسیت می‌آموزند و دانش جنسیتی چند بعدی است. ابعاد مشخص یا عناصر دانش مربوط به جنسیت، زنانگی یا مردانگی را برای کودک تعریف می‌کند و انتظارات فرهنگی-اجتماعی از هر جنس را بازنمایی می‌کند. زن بودن با رفتار، نقش‌های خاص، مشاغل خاص و صفات خاص توأم است که از فرهنگی به فرهنگ دیگر، یا دوره‌های زمانی مختلف یا جوامع مختلف می‌تواند متفاوت باشد. با افزایش دانش کودک در هر یک از حوزه‌های مذکور، کودک به‌مرور این اطلاعات را سازماندهی و درون‌سازی می‌نماید و رفتاری متناسب

با دریافت‌های خود از مفهوم ارزش‌گذاری شده جنسیت بروز می‌دهد که معرف نقش و هویت جنسیتی اوست. اگر چه هویت انسان تحت تاثیر عوامل گوناگونی نظیر نژاد، ملیت، مذهب، شغل و سن است، اما در اکثر جوامع مهم‌ترین، مرکزی‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین این عوامل، هویت اجتماعی مردانگی و زنانگی است. روان‌شناسان بین واژه‌های هویت جنسیتی و نقش جنسیتی تمایز قائل شده‌اند. هویت جنسیتی تعریفی است که فرد از خود به عنوان یک زن یا مرد دارد؛ نقش جنسیتی شامل رفتارها و نگرش‌هایی است که برای مردان و زنان در فرهنگی خاص مناسب قلمداد می‌شود. فرایند پرورش یافتن نقش‌های جنسی یا ترجیحات و رفتارهای مربوط به جنسیت که جامعه‌پسند هستند، نقش‌یابی جنسی نامیده می‌شود. هویت تحت تاثیر برساخت‌های فرهنگی، اجتماعی مانند طبقه فرهنگی، سن، میزان تحصیلات جنسیت و... در طول زندگی، راوی شکل می‌گیرد. در این رهگذر، ویژگی‌ها و کنش‌های رفتاری-شخصیتی، گفتاری-زبانی، فرازبانی-وی، در یکی از دو حالت شدت وضعف و در حوزگان متفاوت زبانی شکل می‌گیرد (Bem, 1981). حوزگان متفاوت به شرح ذیل تبیین می‌گردد:

حوزه واژگان: زنان طیف گسترده‌ای از رنگ‌ها و گل‌ها در دو حالت ارجاعی/غیر ارجاعی نسبت به مردان را به کار می‌برند؛ در به‌کارگیری عناصر مؤکد مانند نفرین‌ها و سوگندها، هر کدام از مردان و زنان، متفاوت هستند؛ واژگان با ماهیت وصفی/عاطفی (همدردی) در گفتار زنان بیشتر بازتاب دارد (Lakoff, 1975).

حوزه ساخت دستوری: الگوی ساخت شگفتی و ادب و پرسش‌گری در متن زنان بیشتر یافت می‌شود. در ماهیت این‌گونه جملات، جنبه انتقال احساسات و عاطفه، از جنبه انتقال خبر، پررنگ‌تر است. ایراد جملات از نوع پرسشی توسط زنان، بیشتر با جنبه تکرار گفتگو، ایجاد زمینه ارتباط‌گیری و جلب مشارکت خواننده، با فضای متن صورت می‌پذیرد. در مقابل پرسش‌گری مردان به‌منظور، ابراز قدرت و اعلام منزلت، از منظر فرادستانه، صورت می‌گیرد (Brend, 1975). طرح پرسش از طرف زنان نشانگر، عدم قاطعیت و جایگاه متزلزل از منظر فرودستانه در اجتماع صورت می‌گیرد (Lakoff, 1975). زنان از صورت معیار زبان بیشتر بهره می‌گیرند (Trudgill, 2000). زنان از رفتارهای اجتماعی سنگین‌تر و موقرانه‌تری پیروی می‌کنند (Labov, 1972). صراحت مردان در گفتار بیشتر از صراحت زنان در گونه گفتاری هست. گفتار زنان بیشتر، به‌صورت پوشیده، غیرمستقیم و با عدم صراحت همراه با ادب هست (Ward-haugh, 1990). موضوعات اجتماعی همانند، تجربه‌های شخصی، آشپزی، خانواده، خانه، سایر افراد، مورد توجه زنان قرار می‌گیرد و در مقابل مردان به موضوع‌هایی مانند انواع ابزار و سیاست، شرایط اجتماعی به‌صورت انتقادی می‌پردازند (Kramer, 1974). لحن گفتاری زنان برای ایجاد ارتباط و انتقال احساسات و عواطف به روش صمیمت سم‌وسو می‌گیرد در مقابل مردان از لحنی با موضع غالب برای انتقال پیام و حفظ استقلال اندیشه فردی در جامعه بهره می‌گیرند (Schegloff, 1989). زنان بیشتر تمایل دارند در گروه‌های کوچک و هم‌جنس خود مشارکت کنند (Londis, 1975).

فزونی و تنوع مطالعات انجام گرفته در حوزه تفاوت‌های گفتاری زنان و مردان که پیش از این ذکر گردید، توجه به زبان را برای رهیابی به هویت مؤلف، ناگزیر می‌شمارد و معتقد است که بازنمایی‌های هویتی/رفتاری منحصر به‌فرد هرراوی در متن، از طریق چینش و گزینش‌های زبانی شخصی (آگاهانه/غیرآگاهانه) در سطوح مختلف زبان آن متن انجام می‌پذیرد. در نتیجه، نقشی خاص در متن بازآفرینی می‌شود که محصول آن خصلت هویت فردی و گزینش خاص زبانی است (Leech, 2014). تلاش پژوهشگر تفسیر متن از طریق بازخوانی الگوهای کدگذاری شده ساختار زبان که ماحصل گزینش‌های عامدانه یا خودکار مؤلف است می‌باشد (Simpson, 2004). بازخوانی‌های متنوع از زبان در حوزه هویت‌شناسی، به‌عنوان یکی از ابزارهای دریافت و تفسیر صورت‌های زبانی و غیرزبانی بافت متن، نقش مهمی ایفا می‌کند (Verdonk, 2002).

مطالعه کنش و واکنش‌های زبانی/غیرزبانی/گفتاری، بررسی هویت در متن ادبی را به شیوه بازنمایی تأثیرات روانی و ایدئولوژیک از زاویه دید نویسنده میسر می‌سازد. هدف اصلی این تحقیقات، کاوش در بخش‌های زیرین زبان است تا از طریق جست‌وجو در معنای متن، موضع‌گیری هویت جنسیتی نویسنده را از دل گزینش‌های شخصی وی استخراج کند. بخش‌های مورد تحقیق در این روش، شامل واژگانی، ساخت دستوری و انواع کنش‌های گفتاری است

(Searle, 1979; Simpson, 2004). هدف از بررسی زبان در سطوح مختلف، که در عین استقلال، پیوستاری ساختاری و گفتمانی عمیقی دارند، افزایش توانایی تفهیم و تفسیر نقش‌های جنسیتی راوی در متن است. نوع‌گزینش واژه‌ها در بخش واژگانی، هویت عاطفی راوی را در متن بازنمون می‌سازد. واژه‌ها بار عاطفی متفاوتی ایجاد می‌کنند و این ویژگی‌های متفاوت عاطفی-معرفت‌شناختی که از گزینش‌های خاص و هدفمند واژگان نشأت می‌یابد، متن را شخصی‌سازی می‌کند؛ بنابراین، واژگان فقط سازنده معنی نیستند، بلکه هویت و شاکله‌ی زبان را نیز بیان می‌کنند (Jurjani, 1995, Translated by Radmanesh, 2013). بدین ترتیب نقش یک واژه یا طبقه‌ی خاصی از واژگان در متن، برای جست‌وجوهای هویت‌شناختی و گفتمانی جنسیتی اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. صفات، شاخصه‌های زبانی و نشان‌داری از واژه‌ها هستند که متن را با یافته‌ها و زیرمتن‌های اجتماعی و فرهنگی پیوند می‌زند. رابطه‌ی معنا‌دار واژگان با هویت فردی را می‌توان با بررسی بسامد انواع نقش‌های خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و دیگر ساختارهای اجتماعی نشان داد. هم‌چنین شاخص‌هایی که نویسنده برای افراد و نهادها به کار برده و بسامد واژه‌های نشان‌دار در سخن او، نشان‌دهنده‌ی پیوند متن با هویت فردی وی است (Fatuhi, 2021).

برای بررسی بازنمایی هویت جنسیتی در حوزه واژگانی حسب‌حال، شش گروه از ویژگی‌های صفات که هر کدام بر یکی از ابعاد فرهنگی و اجتماعی هویت فردی و جنسیتی اشاره دارد در حسب‌حال‌های زنان کاوش شد که در شکل شماره 1 گزارش شده است.

Figure 1. Comparison of the frequency of various types of individual characteristics in women's moods

طبق مقایسه آماری درصد فراوانی انواع ویژگی‌های فردی در حسب‌حال‌های زنان درج شده در نمودار شماره 1، صفات مورد مطالعه در عناوین پرخاشگری، حساس بودن در برابر نیازهای دیگران، مطیع بودن، اعتقاد به باورهای خرافی، تقید در دفاع از باورهای خود و تعهد در انجام رسومات فرهنگی، در ایبات زنان به ترتیب در رتبه‌های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم قرار دارند. طبق بررسی آماری نمودار شماره 1، صفات مربوط به حساس بودن در برابر نیازهای دیگران در حسب‌حال زنان در رتبه دوم بعد از صفت پرخاشگری قرار دارد. این آمار نشان‌دهنده، حس عاطفی و پیوند بیشتر خود فردی زنان در نقش‌ها و کلیشه‌های جنسیتی، فرهنگی مانند غم‌خوار بودن، وفاداری و هم‌دلی در ارتباط با سایر اعضای خانواده است. هویت فردی زنان در قالب نقش مادری و شکوه از حسرت دوری از فرزند غالب است. زنان در مواجهه با نیازهای سایر اعضای خانواده حساس‌تر و دید عاطفی عمیق‌تری به نمایش می‌گذارند.

اعتقاد به باورهای خرافی در خود روایی‌های زنان، در رتبه چهارم جدول قرار دارد. واژگان مربوط به باورهای خرافی در حسب‌حال زنان، باورهایی مانند: خفاش، زهره افسونگر، جام جادویی و... هست. به کارگیری باور خرافی مانند نماد خفاش از طرف زنان برای ابراز حسرت ایام زندگی مشترک در حسب‌حال نمود دارد.

«آتشی بود فسرد / رشته‌ای بود و گسست / دل چو از بند تورست / جام جادویی آندوه شکست» (Farrokhzad, 2021).

«چه زخم‌زبانی دارد/ این نا مادر/ این دنیا/ قلب تو/ از زبان این عجزه عجب زخم است/ در چشم پر عداوت او/ زیبای تو/ زشتی/ رعنائی/ تو فرود است/ پیوسته در وطن و شهر اعتماد/ تنها هستی/ جز انزوا از این عجزه/ ارثی نمی‌بری» (Safarzadeh, 2005).

«من می‌گریزم از تو و از عشق گرم تو/ با آن که آفتاب فروزنده منی/ ای آفتاب عشق نمی‌خواهمت دگر/ هر چند دل فروزی و هر چند روشنی!.../ خفاش خو گرفته به تاریکی غمم/ پرواز من به جز به شبانگاه تار نیست/ بر من، متاب، آه توای مهر دل فروز/ نور و نشاط بادل من سازگار نیست!» (Behbahani, 2021).

صفات مرتبط با مطیع بودن زنان در مرتبه سوم است؛ واژگانی مانند تیر قضا، تسلیم، امید و شکیبایی و... در حساب‌حال زنان هویت فردی و موضع فرودستانه و تسلیم ایشان را در برابر حسرت غم نبود مادر، حسرت خاطرات مرگ فرزند و حسرت غم بی‌وفایی همسر را نمایان می‌سازد.

دعوی صبر در اینجا ثمر بی‌صبری است سخن این دل سرگشته دریغاست هنوز
به کمان تیر قضا بازنگردد هرگز آری این سلسله‌بندی که برپاست هنوز
(Kashani, 2011)

«گفتی که مرا با تو نه سری نه سری هست/ گر سر و سری، نیست نهانی نظری هست/ گرداب شکیباییم آموخت که دیدم/ گاه از من، سودازده سرگشته‌تری هست/ برگی است که پیچان به کف باد خزان است/ گر در همه شهر چو من دربه‌دری هست/ گشتند پی فتنه بر هر گوشه این شهر/ در گوشه چشمان تو گویا خبری هست»/ «پشت عروسک فروشی خاموش و مات ایستادم/ با دیدن هر عروسک تصویری آمد به یادم/ شب‌های دور از پدر را خونابه از دل گشادم/ با کودکی‌ها که طی شد بی‌شادی کودکانه/ در بستری بی‌تمنا بیگانه‌وار افتادم/ تا کودکانه، برآمد زیباتر از هر عروسک با تلخ و شیرین هستی، امضا به تسلیم دادم/ در مرگ بی‌گاه ارژن شیرین‌ترین لعبت من» (Behbahani, 2021).

در تقابل با صفات مرتبط با مطیع بودن، در حساب‌حال شاعران زن، واژگان مربوط به اعتراض و پرخاشگری نیز نمود دارد. زنان در حساب‌حال، بیشتر در مورد غم دوری از فرزند و غم بی‌وفایی همسر، دچار انواع تألمات روحی و جسمی، هم‌چون سوختن، خون شدن، اشک، طوفان عقده، فغان، خار هجران، دیده پر از خون، مرثیه، فاجعه، سرشک تلخ، بی‌صبری، انزوا، حسرت، خسته، غمگین، تنهایی، سردرد، نفرت، ملال آور، ناامیدی، نامرادی، دهشت‌ز، مدفون، تندباد بخت، چشم کور، اشک گرم، گناه، دیده اشکی، آهی، زخم‌های گره‌خورده، رنج‌دیده، گل پژمرده، بی‌وفایی، دورو، تنها، قطره‌های منفجرشده خون، مرگ، می‌ترسیدند، خسته، تشویش، خاموشی، خشونت، غم، گریان، غریبی، قهر، سوختن، تب، اندوه، نالیدن، ناامیدی، گل پژمرده، اشکی، جهان فریبای نقش باز، دورویی مرد و... می‌باشند و گله و شکوه می‌کنند.

«من خزیدم در دل بستر/ خسته از تشویش و خاموشی/ گفتم ای خواب، ای سرانگشت کلید باغ‌های سبز/ چشم‌هایت بر که تاریخ ماهی‌های آرامش/ کوله‌بارت را بر روی کودک گریان من بگشا/ و ببر با خود مرا به سرزمین صورتی‌رنگ پری‌های فراموشی» (Farrokhzad, 2021).

زنان در قبال دوری از فرزند، نقش پرخاشگری در مقابل قانون را با تألماتی مانند شقیقه‌های مضطرب، فواره‌های خون و... نمایش می‌دهند. با این حال پرخاشگری و تألمات ناشی از آن در انتها با پناه بردن به گذشت زمان کم‌رنگ می‌گردد و موضعی فرودستانه بازنمون می‌شود.

مانده از شمع به دامان سحرگاه نشان قطره‌ای اشک که زان فاجعه برجاست هنوز
قصه تلخ سرشک من و همدردی شمع داستانی است که در خلوت شب‌هاست هنوز
این چه ابری است سپیده به نگاهت که مدام دیده بارانی و دامان تو دریاست هنوز
(Kashani, 2011)

زنان در فراق فقدان مادر (فاجعه)، هویت پرخاشگری خود را با تألماتی مانند دیده بارانی و اشک و... ابراز می‌دارند

و فاجعه و قصه تلخ را در هیبت یک داستان شب‌های خلوت، حسب حال می‌کنند.
«ای سایه او/زمن چه خواهی؟/دست از من رنج‌دیده بردار/بر خاطر خسته‌ام ببخشای/بگذار مرا به خویش
بگذر»/این منم ای غم‌گساران این منم/این شرار سرد خاکستر شده؟/این منم ای مهربانان این منم/این گل پژمرده
پرپر شده؟» (Behbahani, 2021).

«می‌روم زین شهر، زین جایی که بود/مدفن عشق من و امید من /دخمه سردی که گم می‌شد در آن /
شعله‌های حسرت جاوید من /روشن از او بود شام زندگی/وای من کان هم تهی از نور شد/تندباد بخت من تا در
وزید /شمع مهرش پیش چشمم کور شد/شد هبا آن نقش‌های آرزو/تار من از پود خوشبختی گسست/درد این
راز گران در سینه خفت/دل به سوگ آرزو در غم نشست/پرده از اندیشه‌ام بالا نرفت/در پی آن پرده بس پندار مرد/
اشک گرمی گر به لب‌هایم چکید /دست سرد آبرو آن را استرد ... نه امیدی که شب را روز سازد/نه فانوس شب‌افروز
نگاهی /گهی بارد مرا از دیده اشکی /گهی خیزد مرا از سینه آهی /بود تا آسمان بخت من تار/ندارم آرزوی مهر و
ماهی /به چشم اشک‌بار خویش دیدم ...» (Safarzadeh, 2007).

زنان بی‌مهری همسران خود را با صفت پرخاشگری نمایش می‌دهند. پرخاشگری در این واژه در شکل تألماتی
روحی مانند رنج کشیدن، پژمرده شدن، شدت شعله‌های حسرت، تهی شدن از نور، چشم اشک‌بار، تباهی عمر و ...
نمود می‌یابد. نقش‌های مربوط به تقید در انجام دادن رسومات فرهنگی در حسب حال زنان با مفهومی مانند: تعویذ،
نمود دارد.

توصیف زمان/مکان

صفات، از جمله گروه‌های اسمی هستند که به افراد، جای‌ها و زمان‌ها اعتبار و معنایی بالاتر از سطح عادی زبان
می‌بخشند (Safavi, 2017)؛ و آن‌ها را از صف واژگان و اسامی بدون نشانه و تعریف، خارج می‌کنند. صفات از این لحاظ
قابل توجه و مهم‌اند که حساسیت، تفکر و عواطف مؤلف را درباره اشخاص، مکان‌ها و موقعیت رخدادها برجسته می‌سازند:

Table 1.

Comparison of the frequency percentage of all types of traits according to the status of women

صفات مکان	صفات زمان
گور سرد، دشت ملال آور، دخمه سرد، دشت اندوه، خانه خالی، خانه دلگیر، خانه در بسته	شبانگاه تار، جمعه‌های ساکت متروک، آسمان تار
۸۴/۶۱	۱۵/۳۸

طبق جدول آماری شماره ۱، توصیفات برای مکان در حسب حال زنان، بیشتر از توصیفات برای زمان است،
توصیف مکان در حسب حال زنان، با مواردی هم‌چون گور سرد، دشت ملال آور، دخمه سرد، خانه دلگیر، خانه
در بسته، خانه تاریکی و ... بازتاب دارد، اختلاف مابین میزان وصف زمان و وصف مکان، با فزونی توصیفات مکان، شکوه
و اعتراض زنان نسبت به مکان را نمایان می‌سازد. این اعتراض نشان می‌دهد که زنان در برابر مکان، محدودیت
و عدم آزادی عمل دارند و خود فردی خود با اعتراض نشان می‌دهند. از طرف دیگر محدودیت مکانی زنان، ویژگی
وابستگی و عدم استقلال آن‌ها را بارز می‌گرداند.

«خانه خالی /خانه دلگیر /خانه در بسته بر هجوم جوانی /خانه تاریکی و تصور خورشید /خانه تنهایی و تفل و
تردید /خانه پرده، کتاب، گنجه، تصاویر /آه، چه آرام و پر غرور گذر داشت /زندگی من چو جویبار غریبی /در دل این

جمعه‌های ساکت متروک / در دل این خانه‌های خالی دلگیر / آه، چه آرام و پر غرور گذرداشت». (Farrokhzad, 2021)

واژگان حوزه رنگ‌ها/گل‌ها

Table 2.

Flowers/colors and vocabulary of women domain according to women's moods

اشیاء	رنگ‌ها/گل‌ها
لیوان، عروسک، پولک، دامن، لعبت و...	سبز، صورتی، سفید، سیاه، سبز، بنفشه، نخل، افاقی، شمعدانی و...

بر مبنای بررسی انجام گرفته مطابق با جدول شماره 2، مشخص گردید، استفاده زنان از طیف رنگ‌ها گسترده است، رنگ‌هایی مانند سیاه/سفید/سبز به ترتیب نشانه تاریکی و مرگ/معصومیت و پاکی/زایش و طبیعت است و صورتی که ترکیبی از دو رنگ سرخ (نیرومندی) و سفید استفاده کرده‌اند (Lusher, 1998). زنان خاطرات دوران کودکی را به همراهی رنگ سفید حسب حال می‌کنند که نشانه بازنمایی و ویژگی احساسی/عاطفی، پاکی و شفافیت زنان نسبت به دوران کودکی می‌باشد. زنان دوران کودکی را پاک و معصوم نمایش می‌دهند. از طرف دیگر واژگان مربوط به حوزه زنان (آشپزخانه، وسیله بازی، لباس و...) نیز در حسب حال ایشان، نمود بیشتری دارد زیرا طبق کلیشه‌های مرسوم جنسیتی، فزونی نقش پرورندگی صفتی زنانه پنداشته می‌شود. از منظر دیگر، طبق جدول بخش قبل، زنان محدودیت مکانی و عدم آزادی عمل بیشتری در صفت مکان دارند، بنابراین زنان ترغیب می‌شوند، بیشتر با اشیاء خانه، در قالب جنسیتی به عنوان نقش خانه‌داری پررنگ است، خودروایی داشته باشند که بیشتر در دسترس است.

«آیا دوباره زنگ در مرا به سوی انتظار صدا خواهد برد؟ /.../ آن آسمان‌های پر از پولک /.../ آن روزها رفتند /.../ او با خلوص دوست می‌دارد /.../ یک‌بند رخت را /.../ او ببر با خود مرا به سرزمین صورتی‌رنگ پری‌های فراموشی». (Farrokhzad, 2021)

.../ علف‌ها هنوز از سبزینه‌شان می‌خورند (Safarzadeh, 2007).

.../ تا کودکانم برآمد، زیباتر از هر عروسک (Behbahani, 2021).

ساخت دستوری

هم‌چنان که گزینش انواع گروه‌های اسمی مانند واژگان و صفت‌ها، بر اساس زیرساخت‌های تصور شخصی مؤلف شکل می‌گیرد، اندیشه و خط فکری وی نقش اثرگذاری در ترتیب چینش واژه‌ها، در زنجیره عبارات و جمله‌ها در محور هم‌نشینی زبان دارد. روابط نحوی میان صورت‌های زبانی، شکل‌های متفاوتی از منطق و گفتمان هویتی را بازمی‌نماید. در حوزه ساخت دستوری، با جست‌وجو در مسائلی نظیر قطعیت افعال و قیود، وجهیت جملات، کوتاهی یا بلندی جمله‌ها و عبارت‌ها، پیوستگی یا گسستگی جملات و نیز انواع کنش‌های گفتاری، می‌توان به دریافت‌هایی از هویت جنسیتی نهان متن و منهج گفتمانی آن دست یافت.

Table 3.

Comparison of the percentage frequency of types of aspect/types of sentences in the moods of women

درصد فراوانی وجه خبری درصد فراوانی وجه امری درصد فراوانی جملات گسسته درصد فراوانی جملات پیوسته

وجهیت و قطعیت

مؤلف، نسبت به مسائل مطرح در کلامش، سطوح مختلفی از یقین را دارا است. میزان باورداشت مؤلف درباره آنچه از آن سخن می‌گوید، بخش بزرگی از هویت او را در کلام بازتاب می‌دهد. جستجو در نحوه و میزان به‌کارگیری افعال با وجوه متفاوت، در کنار دقت در انواع قیود و کنش‌های گفتاری به‌کاررفته در جملات، از نشان‌گرهای مهم منطق گفتمانی مؤلف در ساخت دستوری زبان است. قاطعیت کلام، با افزایش میزان جملات با وجوه خبری و قیود تأکیدی، افزایش می‌یابد. هم‌چنین مؤلفی که از وجه خبری و قیود تأکیدی بیشتر بهره می‌گیرد، موضع گفتمانی بالادستانه و مقتدرانه‌تری را به تماشای می‌گذارد و برعکس، وجوه شرطی، التزامی و تمنایی مواضع فرودستانه‌تری را از حیث کنش‌های گفتمانی، تداعی می‌کنند.

طبق جدول شماره ۳، میزان جملات با وجهیت خبری در حسب‌حال زنان بیشتر از سایر وجوه است. ماهیت جملات خبری، در انتقال خبر/پیام است. این فزونی نشانگر آن است که در زمینه‌هایی مانند خاطرات تلخ جدایی از همسر و فرزند در حسب‌حال زنان، هویت پذیرش سرنوشت و تسلیم شدن در برابر قانون، برای آن‌ها نهادینه شده است، بنابراین فرودستی زنان با قاطعیت به صورت وجهیت خبری کلام همراه است.

جملات گسسته و پیوسته

طول جملاتی که در یک متن وجود دارد، سادگی جملات یا ترکیبی از جملات پایه و پیرو (پیروها) بودن، در خود نشانه‌هایی از بازنمایی‌های هویتی/جنسیتی و پرداخت‌های عاطفی مؤلف به همراه دارد. بخشی از دریافت و تفسیر متن، با توجه به طول جمله‌ها انجام می‌پذیرد؛ جملات کوتاه و گسسته، بار عاطفی بیشتری در خود دارند و نشانه‌ای از شتاب در گفتمان هستند؛ این گروه از جملات، اغلب از تأثرات روحی یا هیجانی عمیق مؤلف حکایت می‌کند (Fatuhi, 2021)؛ در مقابل، متن متکی بر جملات طولانی و پیوسته، روند گفتمانی کند را باعث می‌شود. جملات طولانی گسسته، حاکی از درنگ منطقی و تأملات عاطفی مؤلف در برون‌ریزی عواطف و بازنمایی ایدئولوژی است (Longinus, 2001, Translated by Seyed Hosseini, 2010)؛ اگرچه طول جملات و نیز پیوستگی یا گسستگی عبارات در شعر تا حدود بسیاری، تابعی از بحر و وزن موسیقایی شعر، قالب و ردیف انتخاب‌شده است، اما تکرار مضمون واحد به طرق مختلف را هم می‌توان یکی از اشکال پیوستگی کلام در شعر محسوب کرد.

طبق بررسی آماری جدول شماره ۳، درصد فراوانی جملات گسسته در حسب‌حال زنان، نسبت به درصد فراوانی جملات پیوسته در حسب‌حال زنان، فزونی دارد که به تبع آن ساده‌گویی زنان نیز بارزتر می‌گردد. جملات گسسته، حامل کدهای عاطفی هست، در نتیجه جملات هیجانی و شتابدار شده، مکث و درنگ کم‌رنگ‌تر می‌شود، این نوع جملات، حس عاطفی و صمیمیت زنان، نسبت به واقعیت‌های بیرونی را نمایان می‌سازد، حس عاطفی زنان آن‌ها را در موضعی قرار داده است تا در برابر انواع واقعیات زندگی، مانند، غم دوری از فرزند و... عاطفی‌تر باشند، در نتیجه، گله و پرخاشگری کمتر و تسلیم و رضای بیشتری، نسبت به مردان ابراز می‌کنند. بر همین منوال، نگاه فرودستانه نیز، افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، شتاب‌دار بودن کلام زنان در حسب‌حال، در عین عاطفی و هیجانی کردن سخن ایشان، زبان آن‌ها را به سمت ساده‌گویی و به تبع آن گونه معیار زبان نزدیک می‌سازد.

«بعد از تو ما به میدان‌ها رفتیم/و داد کشیدیم /زنده‌باد /مرده باد /.../بعد از تو ما قاتل یکدیگر بودیم /برای عشق قضاوت کردیم /بعد از تو ما به قبرستان‌ها رو آوردیم /و مرگ، زیر چادر مادر بزرگ نفس می‌کشید.» (Farrokhzad, 2021)

جملات پرسشی

جملات پرسشی زنان در حسب‌حال بیشتر از جملات با ساخت سؤالی همراه است. زنان برای ایجاد ارتباط با

مخاطب و جلب مشارکت با وی به طرح سؤال می‌پردازند.
 «آیا دوباره گیسوانم را / در باد شانه خواهم زد؟ / آیا دوباره باغچه‌ها را بنفشه خواهم کاشت؟ / و شمعدانی‌ها را در آسمان
 پشت پنجره خواهم گذاشت؟ / آیا دوباره روی لیوان‌ها خواهم رقصید؟ / آیا دوباره زنگ در مرا به‌سوی انتظار صدا خواهد برد؟»
 (Farrokhzad, 2021). زنان در حسب حال، با ساخت سوالی، سعی دارند که مخاطب را در غم گذشت دوران جوانی
 همراه سازد.

کنش‌های گفتاری

تعیین نوع و میزان کنش‌های گفتاری موجود در متن، در تشخیص و تحلیل هویت فردی راوی متن بسیار
 کاربردی است (Weedon, 1996). بر طبق نظریه کنش گفتاری (Searle, 1979)، ساختارهای غیررسمی ایجادشده در
 اجتماع، عامل ایجاد موقعیت‌های متفاوت ارتباطی و تعاملی بین افراد در جوامع است (Poythress, 2008)؛ این مهم،
 منجر به بروز کنش‌های مختلف از سوی گویندگان در تعامل با مخاطب متن می‌گردد (Brinton, 2000). دریافت
 جایگاه و عکس‌العمل‌های مختلف تنها، از طریق بروز انواع کنش‌های گفتاری، آشکار می‌گردد (Mills, 2014).
 در کنش‌های گفتاری اظهاری (Representative act)، گوینده در ضمن جمله خبری، آن را تأکید یا تکذیب می‌کند
 بررسی این نوع جملات میزان شدت و ضعف ثبات فردی و قدرت تحلیل‌گری مؤلف را نمایان می‌کند؛ در کنش
 گفتاری ترغیبی (Directive act)، دعوت گوینده برانجام رویدادی با انواع جملات امری، خواهشی و تمنایی همراه
 است؛ این نوع کنش گفتاری در پیرنگ جمله‌هایی غیرصریح و مؤدبانه آشکار می‌شود؛ ملزم شدن گوینده در برآورده
 کردن رویدادی، در آینده، همراه با سوگند خوردن و قول دادن، در کنش گفتاری تعهدی (Commissive act) بارز
 می‌گردد؛ ماهیت این نوع جملات با جنبه تأکیدی، نسبت شدت و ضعف تقید، تعهد در باورهای راوی را هویدا می‌کند؛
 ابراز انواع حسیات و عواطف گوینده که با تحسین و ناسزا همراه است، در کنش گفتاری عاطفی (Expressive act)،
 هویدا می‌گردد. کدهای این نوع کنش گفتاری با جملاتی که القاکننده لحن صمیمی و عاطفی راوی هستند،
 میزان شدت و ضعف لحن صمیمی مؤلف را نشان می‌دهد؛ در کنش گفتاری اعلامی (Declaration act)، موقعیت،
 مخاطب، توسط گوینده تغییر می‌کند؛ این نوع جملات از طریق القای قدرت تنفیذی روایتگر، میزان شدت و ضعف
 راوی در تنفیذ قدرت در اجتماع را رمزگشایی می‌کند (Searl, 1979)، این جملات دارای، کنش‌هایی مانند، عطا کردن،
 منصوب کردن، نام گذاری کردن و... می‌باشد.

Table 4.

Comparison of the percentage of frequency of speech acts according to women's moods

Declaration act	Commissive act	Expressive act	Representative act
0	4.0	4/4	8.88

همان‌گونه که وجهیت و قطعیت و انواع جملات خبری، امری، پرسشی و گسسته، پیوسته بودن نوع جمله‌ها، هویت
 جنسیتی را در حسب حال مردان و حسب حال زنان نشان می‌دهد، انواع کنش‌های گفتاری نیز، هویت جنسیتی،
 اجتماعی میان اعضای جامعه را نیز، بازتاب می‌دهد. در میان انواع کنش‌های گفتاری که نوع ارتباط و تعامل راوی
 با مخاطب را آشکار می‌سازد درصد فراوانی کنش گفتاری اظهاری، در حسب حال زنان بیشتر از سایر انواع کنش‌های
 گفتاری است. کنش گفتاری اظهاری، هویت زنان را به صورت صریح گویی و ثبات فکری در انتقال پیام سوق
 می‌دهد که با فراوانی درصد جملات با وجهیت خبری هم‌خوانی دارد.

«اکنون منم که خسته ز دام فریب و مکر / بار دگر به کنج قفس رو نموده‌ام / بگشای در که در همه دوران عمر

خویش / جز پشت میله‌های قفس خوش نبوده‌ام / پای مرا دوباره به زنجیرها ببند تا فتنه و فریب ز جایم نیفکند» (Farrokhzad, 2021).

درصد فراوانی کنش گفتاری ترغیبی و عاطفی حسب حال زنان در رتبه‌های دوم و سوم جای گرفته‌اند، این امر نشانگر آن است که نوع تعاملی (خواهش و تمنا و غیر صریح گویی و لحن احساسی عاطفی) شاعران با مخاطب در اولیت‌های بعد از کنش اظهاری قرار دارد. کنش گفتاری تعهدی، در رتبه چهارم انواع کنش‌های گفتاری قرار دارد. کنش گفتاری تعهدی در قالب جملاتی، برای تأکید، شدت و ویژگی تقید و تعهد برای دفاع از باورها را در الویت آخر از انواع ارتباط با عوامل جامعه در حسب حال زنان منعکس می‌باشد.

«...دیروز به سردردم قول داده بودم یکی دو تا آسپرین بخرم / هنوز وقت دارم / فردا بعد از ظهر هم مال من است / سرشار از مکث‌های وقار آمیز شده‌ام / من که از رفتار تند گلوله‌ها نفرت دارم» (Safarzadeh, 2007). به دلیل ماهیت کنش‌های گفتاری اعلامی که مستلزم جملاتی از نوع قدرت تنفیذ در اجتماع برای سایر اقشار جامعه هست؛ این نوع جملات در حسب حال‌های شخصی، فردی نمود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

از بررسی و مقایسه زبان و نقش‌های جنسیتی ساندرابم (BSRI)، در حسب‌های شاعران زن این نتایج به دست آمد که نظریات ساندرابم در حوزه روان‌شناسی جنسیت، بر این فرض استوار است که کودکان در طول کودکی مطالبی را درباره جنسیت می‌آموزند و دانش جنسیتی چند بعدی است و عناصر دانش مربوط به جنسیت، زنانگی یا مردانگی را تعریف و انتظارات فرهنگی - اجتماعی از هر جنس را بازنمایی می‌کند.

در حوزه واژگان، پذیرش صفات و نقش‌های زنانه در بافت زبانی حسب حال‌ها غالب و شاخص است و در بخش توصیف زمان و توصیف مکان، در کنار پذیرش و قطعیت صفات انعکاس یافته در حسب حال نقش‌های جنسیتی ساندرابم (BSRI)، اعتراض و انتقادی نیز به وضعیت موجود اجتماعی-فرهنگی محسوس است. در بخش کاربرد گل‌ها/رنگ‌ها، استفاده زنان از طیف وسیع‌تری از گل‌ها/رنگ‌ها و اشیاء مرتبط با آشپزخانه، لباس، وسیله بازی، بارز است. که حاکی از پذیرش نقش‌های جنسیتی زنانه و درونی‌سازی شدن این نقش‌هاست. در ارتباط با حوزه ساخت نحوی، جملات زنان اغلب متمایل به جملات امری و تمنایی است که از نشانه‌های نقش‌های قوی زنانه است، صفات غیر صریح بوده و مودب بودن و اتکای به «دیگری» را در طرح‌واره شخصیتی زنانه تثبیت می‌کند. هم‌چنین زنان با جملات کوتاه، ساده و گسسته، پای‌بندی به زبان معیار (تعهد فرهنگی و اجتماعی) را بازتاب داده‌اند. از ویژگی‌های دیگر ساخت نحوی در شعر زنان، فراوانی جملات پرسشی است که نشان‌گر روحیه عاطفی، دلسوز، پرسش‌گر، متعهد و علاقه‌مند به مشارکت در زنان است. کنش‌های گفتاری زنان، فراوانی کنش‌های ترغیبی و عاطفی، بار دیگر پذیرش نقش‌های جنسیتی موردپسند فرهنگ و گفتمان اقتداری را از طرف زنان بازنمایی می‌کند.

سهام نویسندگان: خانم زهرا اسمعیل‌یان آذری: ایده پردازی در خصوص موضوع، راهنمایی جهت گردآوری اطلاعات و داده‌ها، تحلیل محتوا، ارسال و اصلاح مقاله؛ دکتر نرگس اسکویی: طراحی چارچوب کلی، تحلیل محتوا و نویسنده مسئول؛ حسین داداشی: جمع‌آوری اطلاعات و تدوین محتوای اولیه.

سپاسگزاری: تشکر از تمامی افراد که در روند تحقیق به محققان یاری رسانده‌اند.

تعارض منافع: نتایج این تحقیق با منافعی تعارض ندارد.

منابع مالی: منبع مالی خاصی مانند سازمان مشخصی تحقیق حاضر را حمایت مالی نکرده است.

References

- Behbahani, S. (2021). *Collection of poems*. 13th edition, Tehran: Negah. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11777207/%DA%A9%D8%AA%D8%A>
- Bem, S. (1981). *The Bem inventory: professional manual*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists, 1981. URL: <https://www.worldcat.org/title/bem-sex-role-inventory-professional>
- Brend, R. M. (1975). Male-female intonation patterns in American English. *Language and sex: Difference and dominance*, 86(1), 866-870. URL: https://www.coli.uni-saarland.de/groups/BM/phonetics/icphs/ICPhS1971/p7_866.pdf
- Brinton, L. J. (2000). *The structure of modern English: A linguistic introduction*. (Vol. 1): John Benjamins Publishing. URL: <https://books.google.com>
- Farrokhzad, F. (2021). *Divan Poems*, edited by Behrooz Jalali. Tehran: Marvarid Publications. [Persian] URL: <https://morvarid.pub/%D8%A8%D9%87%D8%B1%D9%88%D8%>
- Fatuhi, M. (2021). *Stylology of theories, approaches and methods*. Tehran: Sokhn. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11226958/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%>
- Jett, T. R. (1998). *The power of the soil: agenda-setting and decision-making of African American county officials in Wilcox County*. Alabama: Auburn University. URL: <https://www.proquest.com/openview/d266490facacb11f38dd8738a7fdf91e/>
- Jurjani, A. Q. (1995). *Reasons for miracles*. Translated by Mohammad Radmanesh. (2013). Mashhad: Astan Quds Razavi [Persian] URL: <https://quran.isca.ac.ir/fa/Article/Detail/14344/%D9%85%D9%86%D8%A8%D8%>
- Kashani, S. (2011). *Collection of Works of Sepideh Kashani*. Tehran: Qalam. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1743403/%DA%A9%D8%AA%D8%>
- Kazemzadeh, Rasool. (2010). "Hashab al-Sarai" in *Persian literature: an analysis of several great poets' "hazhab" in Persian literature*. Tabriz: Tarbiat Moalem University. [Persian] URL: <https://elmnet.ir/article/10499114-51631/%D8%AD%D8%B3%D8%A8-%D8%AD%D8%A7%D9%84-%D8%B3%D8>
- Kramer, C. (1974). Wishy-washy mommy talk. *Psychology Today*, 8(1), 82-85. URL: https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=Folk%20linguistics%3A%2
- Labov, W. (1972). *Language in the inner city: Studies in the Black English vernacular* (Vol. 3): University of Pennsylvania Press. URL: https://books.google.com/books/about/Language_in_the_Inner_City.html?id=snEEdFKLJ5cC
- Lakoff, R. (1975). Linguistic theory and the real world 1. *Language Learning*, 25(2), 309-338. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-1770.1975.tb00249.x>
- Leech, G. (2014). *Language in literature: Style and foregrounding*. USA: Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Language-in-Literature-Style-and-Foregrounding/Leech/p/book/9780582051096>

- Londis, J. J. (1975). 'Mediated Immediacy' in the Thought of John E. Smith: A Critique¹. *Religious Studies*, 11(4), 473-480. URL: <https://www.jstor.org/stable/i20005283?typeAccessWorkflow=login>
- Longinus, S. (2001). *About the Glory of Speech*. Translated by Reza Seyed Hosseini. (2010). Tehran: Look. [Persian] URL: <https://www.iranketab.ir/book/20226-longinus-on-the-sublime>
- Lusher, M. (1998). *Psychology and Colors*. Translated by Vida Abizadeh. (2010). 8th edition. Tehran: Livosa. [Persian] URL: <https://www.iranketab.ir/book/13755>
- Mills, S. (2014). *Language and gender: Interdisciplinary perspectives*. USA: Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Language-and-Gender-Interdisciplinary-Perspectives>
- Nasiri, M., & Baba Safari, A, A. (2015). grief and sadness in the moods of contemporary poets. *Persian Language and Literature Development*, 118, 32-33. [Persian] URL: magiran.com/p1604160
- Poythress, V. S. (2008). Canon and speech act: limitations in speech-act theory, with implications for a putative theory of canonical speech acts. *Westminster Theological Journal*, 70, 337-354. URL: <https://www.frame-poythress.org/wp-content/uploads>
- Schegloff, E. A. (1989). *Harvey Sacks—Lectures 1964–1965 an introduction/memoir*. In *Harvey Sacks Lectures 1964–1965 (pp. 3-27)*. Dordrecht: Springer Netherlands. URL: <https://link.springer.com/journal/10746/volumes-and-issues/12-3>
- Sapiro, V. (1986). *Women in American society: An introduction to women's studies*. (No Title). URL: <https://cir.nii.ac.jp/crid/1130000798140054912>
- Safarzadeh, T. (2005). *Didar Sobh*. Second edition. Tehran: Pars Kitab. [Persian] URL: www.gisoom.com/book/1330618/%DA%A9%D8%AA%
- Safarzadeh, T. (2007). *Sad and Arms*. 4th edition, Tehran: Bidari Art. [Persian] URL: www.academia.edu/39004181/%D8%A8%D8%B1%D
- Safavi, K. (2017). *An Introduction to Semantics*. Tehran: Surah Mehr. [Persian] URL: sooremehr.ir/book/913/%D8%AF%D8%B1%D8%A2%
- Searle, J. R. (1979). *Expression and meaning: Studies in the theory of speech acts*: Cambridge University Press. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/expression-and-meaning/09C632A3876CC93CB12CCDA0E4AE46FD>
- Simpson, P. (2004). *Stylistics, a Resource Book for Children*. London & New York: Routledge. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&do>
- Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society*. Penguin UK. URL: <https://www.amazon.com/Sociolinguistics-Introduction-Language-Society-Fourth/dp/>
- Verdonk, P. (2002). *Stylistics*. Oxford University Press. URL: <https://books.google.com/books/about/Stylistics.html?id=4ocQmzBiBMcC>
- Wardhaugh, R. (1990). *An Introduction to Sociolinguistics*. Basil Blackwell Ltd: Oxford. URL: <https://staffnew.uny.ac.id/upload/132107096/pendidikan/Book+for+Sociolinguistics.pdf>
- Weedon, C. (1996). *Feminist Practice and Poststructuralist Theory*. USA: Blackwell. URL: <https://www.amazon.com/Feminist-Practice-Poststructuralist-Theory-Weedon/dp/0631198253>
- Zulfiqar Khani, M. (2018). Reflection of confessional themes in English and Persian poetry:

a review of poems by Robert Lowell and Sohrab Sepehri. *World Contemporary Literature Research*, 24(1), 117-95. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/182460/fa>